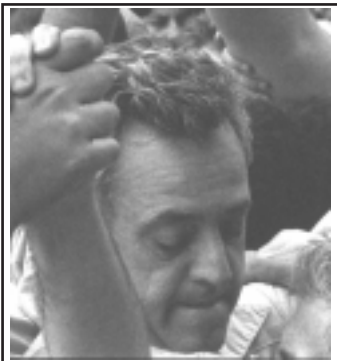

Quí és quí als Bordegassos ?

per Marcel·lí Ferrer

És coneguda l'afició dels vilanovins a buscar un motiu, un mot per anomenar als amics o als no tan amics, que d'alguna manera els identifiqui. Nosaltres no en som una excepció...

Fisher, Fischer, Fixert... o Francesc Jassanada ? Els mots que habitualment s'atorguen a personatges de qualsevol col·lectiu, i especialment als bordegassos, poden arribar a ser tant o més importants que el

L'Àlex o el Kanco ?

mateix nom. Després, el temps pot fer oblidar el nom "legal", fins al punt que a les llistes de la colla s'hi han d'inscriure els mots per identificar el personatge. Per exemple: algú sap dir qui és l'Àlex?

Com evoluciona un mot depén en gran part del seu origen. Aquest és a vegades llunyà i incert, i no el recorda ni el mateix interessat, sovint per què té aire mofeta i crític i és millor oblidar-ho. Per això en alguns cassos la seva versió escrita també es confusa i depén de la rigorositat de l'autor que la transcripció sigui correcta. Per aquest motiu demano perdó per qualsevol error, en tot cas involuntari, que pugui resultar d'una transcripció incorrecte, l'absència o una versió adulterada de la història d'un mot.

També cal mencionar que habitualment els mots no respecten les fronteres, i per això n'hi ha de dins la colla que s'han extés per tot Vilanova, i de castellers que, ja

abans de ser Bordegassos en disposaven d'un que s'ha mantingut en el moment de l'ingrés. Sigui com sigui els bordegassos disposem d'un estol força extens que si més no és molt divertit revisar. Abans però, per fer-ho una mica ordenadament cal buscar

una classificació lògica i adequada. La feina no és fàcil perquè volem fugir del típic ordre alfabètic o no caure en un quadre cronològic segons l'edat de l'individu o segons el color del cabell, si en té clar o de la pell, o si es renta o no les dents cada matí i amb quina marca de dentífric ho fa. Volem anar més enllà, i mostrar un estudi extens i complert, realitzat amb rigorositat, i sobretot molta, però molta voluntat.

Mots amb raons evolutives.

Aquest és el grup més extens. S'hi poden incloure desde aquells mots que han sorgit a causa de noms tan complicats com Gwenole Abloen Breheret o Souleyman Bah Nee Sowe, que s'han trasformat respectivament a paraules més fàcils i pràctiques com *Nol* i *Zulei*. El *Xarli* sembla ser que és influència del constant bombardeig que patim tots els llatins a càrrec de la cultura anglosaxona. Passant pels típics *Quims*, *Quicus*, *Pepes*, *Pacos*, *Elis*, *Felis*, *Benitus*, *Mingus*, *Maxis*, *Pitus*, *Tons* o *Benjas*, que provenen del nom o aquells que han evolucionat del cognom com el *Guino*, el *Jesse* o el *Sabri*, arribem a evolucions tan increïbles com la del *Kanco* o *Kanko*, que provè del ja llegendari i llunyà Alexandre Ràfols.

L'Enric Aminyonat

Existeixen molts casos en que l'origen podria ser per varies raons. Un exemple és el del gran i recordat *Pep Foll*, on no se sap si *Foll* arriba com a derivat de *Boig*, que a la

vegada és evolutiu (o no) de *Baig*, el congnom original, o simplement descriu una personalitat característica, com també seria el cas de *la Nena* o el seu germà l'*Aminyonat* o potser fins i tot *el Primavera*.

Mots descriptius.

En aquest grup estan englobats aquelles denominacions que per alguna raó donen una pista sobre el físic del personatge, la localització geogràfica de la vivenda o del naixement i fins i tot del tipus de feina o estudis que realitza el casteller. Uns exemples de localització geogràfica poden ser el *Jose de Ribes* i el *Francesc de Reus*, on encara que actualment hagin canviat de residència, el mot manté la seva forma original. El *Pelos* i l'*Avi* són clarament de tipus físic, encara que contraposats, un per excès i l'altre per defecte. També n'hi ha d'altres extremadament complerts on la descripció és físico-geogràfica, com el *Ros de la Creu* o el *Petit Suís*. Finalment només dir que en aquest grup també hi ha per raon òbvies l'*Arquitectu*, que ara que estem tan embolicats amb el local el deveu conèixer molt bé, i més quan últimament ens truca a tots perquè anem a posar bigues, llums i bancs, a més de pintar i envernisar.

El Primavera

Qüestions familiars.

No deixa de ser curiós que el temps no oblidí un mot atorgat a algun membre de la família, i que després passí de pares a fills. Un exemple és la arxiconeguda família vilanovina des de fa temps dels *Titis*. El que sí pot ser difícil és recuperar la història, on en el cas del ex-graller *Tofulet*, és més aviat prehistòria, ja que al seu pare ja li deien això de *Tofulet*. El cas és que si bé tots dos són molt baixets i aquesta pot ser la causa del diminutiu, també els dos es diuen Jaume i no Toful, per tant hauríem de començar a investigar generacions passades i aquest no és l'objectiu del present estudi. El que sí interessa més és l'origen de l'actual president o excap de colla-president¹, o potser més correcte excap de colla-actual president² o simplement Salvador Baig. El mot li prové de la fama de la seva germana, l'Assumpta Baig, que ha estat regidora a l'Ajuntament vilanoví i diputada al Parlament de

Catalunya, i per això a ell li va quedar el *Suntu*. El *Papi* per ser el cap de la nissaga dels López, i el *Nejiño*, germà del *Nejo* són altres exemples d'aquest tipus.

El grup dels diminutius.

A partir d'aquí els orígens si no confusos, sí que poden semblar algunes vegades contradictoris. La majoria de diminutius, com l'abans esmentat *Tofulet*, són causa de la petita talla³ de l'intressat bordegàs o de la curta edat. Bàsicament podríem anomenar els *Juanitos*, *Carlitos*, *Peditos*, i fins i tot el presumpte falconer *Jesulín*. Però no sempre l'assumpte és tan clar: tenim els casos del *Pequeñitu* i del *Miguelito* que si per alguna cosa destaquen no es precisament per ser de dimensions gaire reduïdes o perquè no dir-ho clar, gens reduïdes. També en aquest grup podem incloure el *Ximo*, que sembla ser és un diminutiu d'origen valencià, recordem que la família Brotons prové del poble de Petrer, a Alacant. Un altre mot, en aquest cas no resolt, és el del *Manetti*, que tot i semblar d'origen italià o per l'estil, és de Canyelles.

Semblança física i activistes.

Quan algú ens recorda algú altre és inevitable treure mots com *Neeskens* o *Lennon*. Existeixen alguns dubtes com en el cas d'un tal *Willy*, i també personatges com l'esmentat al principi del treball, el *Fisher* en que l'oblidat jugador d'escacs nordamericà que li ha deixat el nom ja no és gens conegut per les noves generacions que han entrat a la colla.

A vegades s'ha de vigilar com en el cas de l'excav de colla Víctor Capdet, que se li diu el *Sisa* perquè, lluny de qualsevol semblança, s'entestava una i una altra vegada a cantar una cançó del famós artista català. Aquest és un cas activista on la repetida vocació del casteller ha provocat que se li associés el mot. L'*Honorable*, sense espantar a ningú ni pensant amb carajillos es refereix al Quim Fort, que en les èpoques pretèrites de la tornada del President

¹-. Ilegeixis excap de colla guió president

²-. Ilegeixis excap de colla guió actual president

³-. entenguis generalment talla física

D'esquerra a dreta, el fill de l'Honorable, la Monchu, el Jesse, el Xarli, el Marcos, el Cuñao tapat pel Ton, el Fisher i el Sisa

Tarradelles, anava amb americana de vellut i pantalons de quadres molt elegants, potser massa elegants. També ens trobem el cas del *Qüesqui*, que amb repetides ventositats i petulències de consideració ha creat tota una escola i ara l'han anomenat patriarca. El *Pisa* segons es diu, prové d'una expressió que utilitzava de jovenet per donar-se aires de xuleria.

De totes maneres qui és el rei de l'activisme, i em sembla que sens cap mena de dubte ningú gosarà a dubtar-ne, és el *Totarreu*. Personatge constant, únic, inalterable, que al llarg del temps ha forjat tota una personalitat, reconegut fora de la comarca, repetidament homenatjat i fins i tot imitat.

Restes de sèrie.

Sense ànim d'ofendre a ningú, en aquest grup hi ha els inclassificables o que per alguna raó o altra mantenen relacions prou importants entre ells com per tractar-los a part. Per exemple podem començar per anomenar a dos excap de colla, el *Sianu* i el *Treus* que per raons històriques evidents no podem ignorar. Tampoc podem deixar d'esmentar a l'*Esvinto*, segon del primer quatre de vuit d'aquell llunyà 1979, i actualment alcalde de la ciutat. També cal fer menció a la *Monchu*, la pilanera que fins i tot un grup de la talla i la fama dels Bords & Grassos li

ha dedicat una cançó. Aquesta mossa que ha descarregat varis quates de vuit a baixos, sembla ser que el mot li prové de la canalla, cosa que demostra que ja de ben petits els vilanovins tenen aquesta virtut molt desenvolupada. Caldria un altre estudi més profund per determinar si aquest comportament és instintiu, de naixement o si contrariament s'aprén vivint i treballant a Vilanova.

Hi ha casos curiosos de castellers que han emigrat a altres colles. Les raons d'aquestes fugues sovint és millor no citar-les, perquè les versions de la gent de la colla contrastades amb la del protagonista no coincideixen gaire. Deixarem aquest tema per analitzar només els mots. Els dos primers són el *Campaner* i el *Marcos de la Vella*. Un ha anat amb els Castellers de Vilafranca i l'altre com és evident amb la Colla Vella dels Xiquets de Valls, el que resulta curiós és que a

les colles on han anat a raure a un li diuen el *Jordi de Vilanova* i a l'altre el *Marcos de Vilanova*. A Vilafranca també hi ha anat el *Nabo* i el *Cuñao*, encara que aquest últim sembla que, per dir-ho

El Cuñao, el Cuñao

d'alguna manera, no s'ha acabat d'integrar i a deixat els castells. També ens han arribat notícies d'un tal *Figo* que a anat a raure a la colla veïna de Sitges. Cal confirmar les fonts perquè aquí a ningú el coneixia amb aquest sobrenom i, o l'afirmació és falsa o si a Sitges també utilitzen mots caldrà afegir una cosa més a la llista de totes les activitats que ens copien els de la Blanca Subur.

Ja per acabar, només fer esment al/la *Cuqui*, com a únic cas localitzat de mot bisexual.

Bibliografia: Vilanova bordegassa, 10 Anys de Castells i Altres Coses, L'Aleta dels Bordegassos (del núm 0 al 49), i Enciclopèdia Larousse.

Agraïments: a tota la colla en general.

Fotos: Mercè